

ÅRSRAPPORT FRÅN PROGRAMSENSOR Bachelorprogrammet i sammenliknende politikk, UIB

Marie Demker

Programsensor ved samfunnsvitenskapelige fakultet, Universitet i Bergen
Bachelorprogrammet i sammenliknende politikk

Programsensor oppnemnt for perioden fra og med høstsemesteret 2005 –
vårsemesteret 2009

Rapporten gjeld perioden 20080101-20090630

Årsrapporten från programsensorn skall omfatta sex punkter, i enlighet med UIB:s mall för årsrapporten. De sex punkterna som förväntas kommenteras är:

1. Pensum/upplägg och examen,
2. Studie- och examenskrav,
3. Bedömningsprocessen i examinationen,
4. Sensors eget engagemang i programinnehållet och bedömningsprocessen,
5. Särskilda omständigheter rörande programmet under den aktuella perioden samt
6. Sensors egen roll och uppgift

Då årets rapport blir den sista i en fyra-års-period avser jag att ge mina synpunkter en övergripande karaktär och jag kommer att diskutera alla sex punkterna (punkten fem är dock mindre aktuell denna syntetiserande gång) delvis mot bakgrund av tidigare rapporterna.

Programmets uppläggning, pensum och examination

Bachelorprogrammet i sammenliknende politikk är uppbyggt av två nivåer kurser, införingsnivå och fördjupningsnivå. Detta motsvaras av 100-kurser (införingsnivå) och 200-kurser (fördjupningsnivå). Upplägget rymmer också en praktiktermin och/eller ett utlandsår/-termin för studier.

Införingsnivån

Kurserna på införingsnivå vid sidan av metodkursen ger en bred bild av ämnet komparativ politik. **Sampol 100** är en översikt kurs med ett 20-tal föreläsningar och ett tiotal seminarier som försöker beskriva och diskutera styrelseskick och nationskaraktäristik genom representativa föreläsningar kring demokratier och diktaturer i vår värld. Ett flertal föreläsare är inblandade och pensum utgörs av

traditionella läroböcker i komparativ politik. Kursen examineras genom en skriftlig tentamen.

Sampol 100 är på väg att ändras mot ett mer teoretiskt orienterat upplägg där studenternas valfrihet minskas. Syftet är att göra det lättare att urskilja teoretiskt viktiga skillnader och likheter. Det lovar gott. Kursen får ganska goda kursvärderingar, men seminarierna fungerar inte riktigt som tänkt (jag återkommer till seminarieundervisningen nedan.) Redan 2007 påpekade jag att obligatoriska kommentatorsuppgifter kunde vara en väg att få seminarierna att upplevas som mer meningsfulla. Seminarierna verkar dock inte ha förändrats.

Redan förra året påpekade jag "att examinationen skulle kunna ske i större utsträckning genom att studenterna lämnade in egna uppgifter, t ex i samband med seminarierna, än att endast förlita sig på en skriftlig examen." Jag står fast vid den uppfattningen och menar att här bör institutet fundera igenom sin egen pedagogiska grundsyn avseende alla kurser på Bachelor-programmet. Trots att mängden studenter är ganska stor torde det vara möjligt att oftare examinera vissa moment i de större kurserna genom kontinuerliga inlämningar och krav på deltagande i gruppaktiviteter. Min erfarenhet är det ökar engagemanget i kursen och även skapar ökat intresse för att se inläringen som en gemensam process för studenterna själva. Det bristande engagemanget bland "med-studenterna" är ju något som flera kursvärderingar tar upp.

Sampol 110 har fått en bättre form givet tidigare kritik och jag har tillgång till utvärderingen från 2008. Studenterna har uppskattat föreläsningarna och är nu nöjda med litteraturen. Återigen är seminarierna kursens svaga punkt, liksom i Sampol 100. Betygen är väl fördelade över skalan och ingen fick underkänt och lejonparten av studenterna fått just mitt-betyget nämligen "C". Jag har tidigare ingående diskuterat Sampol 110 och finner att flera av de saker jag tagit upp nu är åtgärdade. Kursen tycks fungera bra i sitt nuvarande skick.

Sampol 112 som är en kurs om amerikansk politik har utvärderats både våren 2008 och 2009. Under våren 2009 hade antalet föreläsning utökats, vilket efterfrågats av studenterna, trots expansion var kvaliteten var fortfarande hög och föreläsningarna uppskattade. Den skriftliga uppgiften ses dock som mindre examensrelevant. Detta reser frågan om att examinera kurserna i större utsträckning via inlämningsuppgifter och eget arbete, än att förlita sig på skriftlig salstentamen. Även på denna kurs är seminarierna en svag punkt. Återkommer till båda dessa frågor i en generell synpunkt nedan. Kursen tycks i sin grund fungera mycket bra och vara uppskattad.

Fördjupningsnivån

200-kurserna eller fördjupningsnivån är mer spridda – och valfria – än kurserna på införingsnivån.

Sampol 231/214 om politisk ekonomi och välfärdsstater fungerar bra, men att döma av litteratur och undervisningsplan har de klagomål som framförts av studenterna, nämligen att välfärdsstaten och ekonomidelen inte sätts samman, god grund. Litteraturen tar inte upp relationen mellan den kapitalistiska ekonomin, finanskapitalet och de utmaningar som välfärdsstaten utsätts för genom det senaste decenniets starka globaliseringstrend och trycket på förändring av den offentliga sektor. Här kunde Vivien Schmidts böcker om välfärdsstaterna i Europa kunnat vara av intresse. Att döma av betygsstatistiken fungerar kurserna väl – i termer av att huvuddelen av studenterna går igenom med goda betyg - men det är stor spridning i betygen. Jag skrev redan i rapporten rörande 2007 att det vore pedagogiskt av stort värde "att studenterna på fördjupningsnivån fick möjlighet till en bredare examination, t ex i form av inlämningar, grupparbeten eller recensioner av litteraturen." Och jag vidhåller den uppfattningen. Seminarierna har mycket goda frågor och diskussionspunkter, men om de inte är obligatoriska eller kombineras med inlämningsuppgifter blir de mindre stimulerande för inlärningen.

Sampol 215 om EU-politik tycker jag har ett mycket bra upplägg, men studenterna är missnöjda med det, framförallt med det tematiska upplägget. Möjligen har temaupplägget gjort att varje tema blivit en separat box där överlappningen med andra teman inte varit tydlig. Pedagogiskt *borde* upplägget fungera bra, men det behövs nog en större utvärdering av kursen för att förstå vad som är fel med tematiskt upplägg på kursen. Har lärarna gjort klart för studenterna hur kursen är tänkt att fungera? Finns det en bra introduktion till helheten i kursen?

Återigen ser vi att seminarierna inte ger riktigt det utbyte som studenterna väntar sig. Gruppen 2009 har höga betyg, nästan hälften av studenterna har fått de två högsta betygen. Givet vad studenterna säger om inläsning, närvaro på föreläsningar och betydelsen av seminarierna kanske kursansvariga skulle fundera på om kraven är lite lågt ställda för en fördjupningskurs? Om nästan hälften av studenterna får de två högsta betygen (av fem) samtidigt som bara en fjärdedel läser litteraturen under mer än två timmar i veckan, endast 2/5 har varit på alla seminarier och endast 3/5 har varit på alla föreläsningar så skulle man kunna titta över examinationskraven.

Sampol 220 om Latinamerikas politiska utveckling är en ny kurs. Utvärderingen har bara genomförts av åtta (av 18) studenter, varför slutsatserna är skakiga. Nästan alla studenter får minst C i betyg. Kursen får också bra betyg av de svarande studenterna och kursansvarig är uppskattad som föreläsare. För att utvärdera kursen med större validitet behövs dels ett större urval studenter dels att kursen gått några terminer.

Bacheloruppsatsen **Sampol 250** utvärderades våren 2008 men på grund av tekniska missöden var svarsprocenten endast 35 procent. Såvitt jag förstår var detta en upprepning från våren 2007, vilket ju inte var särskilt lyckat. Betygen ligger ganska högt med drygt 40 procent som får de högsta två betygsstegen. Å andra sidan tenderar uppsatser att få högre betyg än vanliga kursprestationer eftersom bortfallet inte syns lika tydligt som på en skriftlig tentamen. Studenter som miss-

lyckas med uppsatsen blir i allmänhet drop-outs, medan misslyckade tentamina kommer med i statistiken.

Upplägget kring uppsatsen verkar rimligt och jag delar helt Nina Bervens uppfattning att introduktionsföreläsningarna skall ligga väldigt tidigt. I annat fall skjuter studenterna bara upp begynnelsen av arbetet. Kanske kan man följa upp arbetet genom någon form av obligatoriskt seminarium, där man får lägga fram preliminära texter, mitt under arbetet med uppsatsen?

Generella kommentarer kring kurserna, examinationen och pensum

Kurserna på programmet utvärderas regelbundet. Utvärderingarna har blivit bättre och mer omfattande under de år jag varit programsensor. Jag tror dock att den typ av fokusgrupper som redan använts vid någon utvärdering kunde utvecklas mera. Utvärderingar sker inte alltid bäst genom skriftliga enkäter. Det är viktigt att få upp svarsfrekvenserna och att få med även de studenter som inte lyckats så bra på kurserna.

Tre saker vill jag ta upp som gäller hela programmet; genusaspekter, seminarieverksamhet och examinationsformerna.

Programmets kurser tycks i allmänhet ha en övervikt av manliga studenter. I detta avseende skiljer sig utbildningen drastiskt från svenska utbildningar inom samma område, vilka domineras av kvinnliga studenter. Huruvida faget aktivt försöker attrahera kvinnliga studenter eller ej framgår inte, men den förhållandevis starka manliga dominansen på lärarsidan kan ha betydelse för studenternas bild av faget. Jag tror att en starkare betoning på att få med lärare från båda könen på alla kurser skulle vara av godo, både för undervisningens former och för möjligheten att nå fler kvinnliga studenter.

Seminarieverksamheten på kurserna fungerar i allmänhet dåligt. Särskilt dåligt fungerar de frivilliga studentledda seminarierna. Jag tror att här behövs ett peda-

gogiskt omtänkande. Kollegiet bör fråga sig "vilken roll skall seminarierna fylla?". På flera av kurserna kännetecknas seminarieteman och dito frågor av utmärkt och stark teoretisk pregnans och stringens. De frågor som diskuteras där borde vara av ytterlig relevans för inläringen hos studenterna. Jag tror att sådana seminarier bör göras obligatoriska och ledas av dem som är kursansvariga och kursföreläsare. Seminarierna bör också kompletteras med obligatoriska inlämningsuppgifter, korta eller långa, i olika former där reflektion och bearbetande av pensum står i centrum. Uppgifterna kan t ex lämnas in efter seminarierna och studenterna får där redogöra för sina reflektioner kring seminarietemanens frågor. Dessa uppgifter bör vara en del av underlaget för betygssättning.

De studentledda seminarierna bör ersättas av diskussionsgrupper där man endast upplåter plats för studenter som vill jobba tillsammans med pensum, t ex inför ett seminarium. En sådan bas kan kompletteras med att läraren finns tillgänglig för frågor en viss tid under ett sådant diskussionspass.

Examinationen på Bachelorprogrammet sker i allmänhet genom en skriftlig examen vid ett och samma tillfälle. Jag tror att för att bättre tillgodose studenternas behov av att uppleva kursen som en läroprocess så bör denna examination kompletteras med inlämningsuppgifter eller redovisningar under kursens gång. På det sättet blir inläringen mindre fokuserad på en enskild tentamen och ett enskilt tentamenstillfälle, och mera på att inhämta kunskaper bit för bit. Dessa bit-för-bit-kunskaper skall sedan syntetiseras i den avslutande tentamen. Kurserna har i jämförelse med svenska förhållanden en mycket stor mängd föreläsningar, och denna täta kontakt med studenterna borde kunna resultera i engagemang och motivation att också genomföra "mini-examinationer" under kursernas lopp.

Sensors eget engagemang i programinnehållet och bedömningsprocessen samt ensors egen roll och uppgift

Jag har under den här perioden inte fungerat som klagosensor vid programmet vilket gjort att jag inte haft någon direktkontakt med lärare och studenternas arbete. I juni 2008 besökte jag emellertid institutionen och träffade då institutets styrer, förstekonsulent, programudvalg för bachelorprogrammet inklusive studentrepresentant samt även min co-sensor för Masterprogrammet. Min kännedom om programmet har också blivit större under hela perioden och jag tycker mig ha en ganska god uppfattning om styrkor och svagheter.

Däremot upplever jag att institutet under de senaste två åren varit mindre intresserat av att diskutera förändringar av kurser och upplägg med mig. Kontakten med programmet har därför blivit mer sporadisk och ansvaret för kontakt har vilat helt och hållet på mig. Från institutets sida har man i första hand (och inte alltid) påmint om när rapporten skall vara inne. Jag hade önskat att jag varit mer involverad i förändringarna av programmet, även om jag kan förstå att tid och resurser inte räcker till för detta i varje enskild fråga.

Jag tror att institutet skall övergå till att utvärdera programmet som helhet endast var tredje eller vart fjärde år. Däremot bör man utveckla och förfina utvärderingen av de enskilda kurserna genom att varje kurs görs till föremål för en sk kurskonferens. Vid en kurskonferens får två kolleger i uppgift att tillsammans med två studentrepresentanter utvärdera och diskutera den enskilda kursen. Underlaget sammanställs och distribueras till konferensen av kursansvarig lärare. På det sättet skapar man både ett engagemang bland kollegerna för andra kurser än den egna, och man får en genomlysning av kursen gjord av de personer som känner omständigheterna bättre än en extern sensor som jag själv. Kurskonferens skall inte hållas varje termin, utan kanske var tredje gång kursen har genomförts. De vanliga kursvärderingarna finns då med som underlag för kurskonferensen, men det blir kurskonferensen som i samtal med kursansvarig lärare kan utveckla och förfina upplägg och även detaljer i kursen.

Vart fjärde-femte år kan man ta ett helhetsgrepp och gå igenom hela programmet med hjälp av externa sensorer, som då på plats kan ta del av dokumentationen.

Jag vill också slutligen tacka för förtroendet att vara programsensor under de här fyra åren, och särskilt tacksam är jag för de rika möjligheter att ta del av mina norska kollegers pedagogiska arbete på ett unik internt sätt. Det har varit roligt, stimulerande och även lite utmanande!

Flemingsberg den 2 oktober 2009

Marie Demker
Programsensor
Professor i Statsvetenskap
Göteborgs Universitet och Södertörns Högskola